

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА
БРАТИСЛАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. КОМЕНСЬКОГО (СЛОВАЧЧИНА)
НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЦЕНТР АГРОІНЖЕНЕРІЇ (РЕСПУБЛІКА КАЗАХСТАН)
ТАШКЕНТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА УЗБЕКИСТАН)
УКРАЇНСЬКИЙ ОРДЕНА «ЗНАК ПОШАНИ» НДЛГА ІМ. Г.М. ВИСОЦЬКОГО
ВО «УКРДЕРЖЛІСПРОЕКТ»
ФІЛІЯ «БІЛОЦЕРКІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО» ДСГП «ЛІСИ УКРАЇНИ»
ДСЛП «КИЇВЛІСОЗАХИСТ»
ГО «ЛІСОВІ ІНІЦІАТИВИ І СУСПІЛЬСТВО»**

МАТЕРІАЛИ

**III Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції**

**«СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ
ЛІСІВНИЧОЇ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ВИРОБНИЦТВА»**

14 квітня 2023 року, м. Біла Церква

Біла Церква
2023

Левченко В. Б., Шемет О. І. ПРОДУКТИВНІСТЬ СОСНОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ В КОНТЕКСТІ ПОГОДНО-КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН В УМОВАХ ПОЛІСЬКОГО ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА.....	125
Лозінська Т. П., Надточій Б. В. ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗШИРЕННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ ЧЕРКАЩИНИ.....	129
Лукаш О.В., Захарченко А.О. ЛІСРОСЛИННІ УМОВИ ТА СИНТАКСОНОМІЯ ЧОРНИЧНИКІВ УРОЧИЩА «СХІДНІ ПІСКИ» (ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛ.).....	131
Мартинчук І. В., Шевчук Б. В., Покотілов А. В., Журавський А. О. Стремедловський В. В. ОСОБЛИВОСТІ БІОЛОГІЇ <i>TORTRIX VIRIDANA</i> L. В УМОВАХ ЖИТОМИРСЬКОГО ПОЛІССЯ.....	133
Мельник Є.Є., Сидоренко С.Г., Ворон В. П., Коваль І. М. ВПЛИВ РЕКРЕАЦІЙНОГО НАВАНТАЖЕННЯ ТА НИЗОВИХ ПОЖЕЖ НА СТАН СОСНОВИХ НАСАДЖЕНЬ ЗЕЛЕНОЇ ЗОНИ М. КРЕМЕНЧУК.....	135
Вітенко В. А., Павлов В. В. ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ <i>VISCUM ALBUM</i> L. В МІСТІ УМАНЬ...	137
Свердлов В.О. ВИДОВА РІЗНОМАНІТНІСТЬ ВЕСНЯНИХ ЕФЕМЕРОЇДІВ ЛІВОБЕРЕЖНОГО ПОЛІССЯ УКРАЇНИ ТА ЇХ ОХОРОНА.....	140
Скольський І.М., Ткачук О.М. УНІКАЛЬНІСТЬ ТА ОХОРОНА ДАВНИХ БУКОВИХ ЛІСІВ ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА «РОЗТОЧЧЯ».....	144
Соломаха Н.Г., Юрченко В.А. СУЧАСНИЙ СТАН ПОСТПРОГЕННИХ ТЕРИТОРІЙ ЗАПОВІДНОГО УРОЧИЩА «ШАМРАЄВА ДАЧА».....	148
Стороженко Ж.В. ЛІСОВІ БІОТОПИ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ХОТИНСЬКИЙ».....	151
Кімейчук І.В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОВСЮДЖЕНОСТІ ТА РОЗВИТКУ СОСНОВОЇ ГУБКИ В НАСАДЖЕННЯХ ФЛІЇ «КОРОСТЕНСЬКЕ ЛГ» ДСГП «ЛІСИ УКРАЇНИ».....	153
Секція 9. ОРГАНІЗАЦІЯ, УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	
Казначєєва О.О. ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ ПОТРЕБ МИСЛИВСТВА: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	158
Терещук М.М. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЛІСОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ.....	161
Шпильова Ю.Б. ПРИВАТНІ ЛІСИ ПОЛЬЩІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ.....	165

на праві довгострокового тимчасового користування лісовими ділянками, оформленому та погодженому у встановлений законом спосіб.

Таким чином, лісові мисливські угіддя можна визначити як ділянки лісового фонду України з визначеними межами, надані у встановленому законом порядку користувачам мисливських угідь для спеціального використання лісових ресурсів для потреб мисливського господарства.

Отже, з метою прийняття ефективних управлінських рішень щодо використання лісових ресурсів і корисних властивостей лісів, зокрема для потреб мисливського господарства, слід забезпечити дотримання користування лісовими мисливськими угіддями лише на підставі договорів довгострокового тимчасового користування лісовими ділянками для потреб мисливського господарства.

Список літератури

1. Закон України «Про мисливське господарство та полювання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1478-14#Text> (дата звернення 05.04.2023).
2. Наказ Державного комітету лісового господарства України від 21.06.2001 №56 «Про затвердження Порядку проведення упорядкування мисливських угідь». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0771-01#Text> (дата звернення 05.04.2023).
3. Лісовий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#n10> (дата звернення 05.04.2023).
4. Академічний тлумачний словник української мови. Онлайн-версія академічного тлумачного «Словника української мови» в 11 томах (1970-1980). URL: <http://sum.in.ua/s/potreba> (дата звернення 05.04.2023).

УДК: 502.7:347.92

ТЕРЕЩУК М.М., канд. юрид. наук, ст. викладач
Білоцерківський національний аграрний університет
Електронна адреса – tereschuk2004@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЛІСОГОСПОДАРЬСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ

У роботі наводиться огляд відповідних законодавчих норм та видів юридичної відповідальності, які можуть бути застосовані у разі порушення вимог законодавства. Також розглядається стратегія зменшення ризиків та порушень на підприємствах лісогосподарської галузі. Результатом роботи є рекомендації щодо практичного застосування юридичної відповідальності для забезпечення сталого розвитку лісогосподарського виробництва.

Ключові слова: юридична відповідальність, лісогосподарське виробництво, порушення законодавства, екологічні стандарти, соціальні стандарти, ризики.

Ліси є важливим ресурсом для нашої планети, і їх експлуатація повинна бути проведена відповідно до встановлених правил та стандартів. Однак, не дотримання цих правил може мати серйозні наслідки для екосистем, а також для людей, які залежать від лісових ресурсів.

Застосування юридичної відповідальності в лісогосподарському виробництві може допомогти зменшити негативний вплив діяльності на довкілля та забезпечити безпечне використання лісових ресурсів. Крім того, використання юридичної відповідальності може стимулювати розвиток нових технологій та підходів до лісового господарства, що може позитивно вплинути на екосистеми та на людей, які залежать від лісових ресурсів.

Україна має ряд законодавчих актів, які регулюють лісогосподарську діяльність. До найважливіших з них належать:

– Закон України "Про ліси та лісове господарство" - цей закон визначає правові засади лісового господарства в Україні, встановлює порядок ведення лісового господарства, захисту та використання лісів.

– Лісовий кодекс України - цей закон визначає правові засади господарської діяльності у лісах, установлює правила збереження лісових ресурсів та їх використання відповідно до законодавства.

– Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" - цей закон визначає правила охорони довкілля, включаючи лісові екосистеми, та встановлює механізми контролю за дотриманням вимог цього закону.

– Закон України "Про охорону рослин" - цей закон встановлює правила охорони лісової рослинності та механізми контролю за їх дотриманням.

У лісогосподарській діяльності можуть виникати різноманітні ризики та порушення, які можуть мати негативний вплив на стан лісів та довкілля загалом. До можливих ризиків та порушень можна віднести наступні:

Незаконне вирубування лісів - це порушення, яке може призвести до значного зменшення лісових ресурсів та екологічних проблем.

Вирубування лісів в заборонених зонах - таке порушення може призвести до зниження якості повітря, води та ґрунту, а також зниження біорізноманіття.

Використання шкідливих для довкілля хімічних речовин – таке використання може призвести до забруднення водних ресурсів, зниження якості ґрунту, а також до негативного впливу на тваринний та рослинний світ.

Пожежі - це ризик, який може призвести до значного зниження лісових ресурсів та екологічних проблем.

Порушення правил ведення лісогосподарської діяльності - такі порушення можуть призвести до зниження якості лісових ресурсів та довкілля загалом.

Невірне використання техніки та обладнання - таке використання може призвести до травм та аварій, а також до забруднення довкілля шкідливими речовинами.

Недостатня охорона лісів від шкідників та хвороб - це може призвести до значного зниження лісових ресурсів та загрози біорізноманіттю.

Недостатнє використання сировини та ресурсів - таке використання може призвести до невикористання повного потенціалу лісів та втрати потенційних прибутків.

Для зменшення ризику порушень та негативного впливу на довкілля необхідно дотримуватись законодавства та рекомендацій щодо лісогосподарської діяльності,

проводити регулярні огляди стану лісів та контролювати дії персоналу та інших учасників лісогосподарського виробництва.

Також, необхідно вести ретельний моніторинг стану лісів та здійснювати заходи з їх охорони та відновлення. До таких заходів можна віднести:

- проведення заходів з протипожежної безпеки, в тому числі регулярне патрулювання лісових масивів та контроль за вогнем.

- впровадження екологічно безпечних технологій та матеріалів у виробництві.

- здійснення заходів з боротьби з шкідниками та хворобами лісів.

- проведення регулярного моніторингу якості повітря, води та ґрунту в межах лісових масивів та прилеглих територій.

- впровадження програм відновлення лісів та їх підтримки, включаючи відшкодування витрат на відновлення після незаконного вирубування.

- забезпечення дотримання правил транспортування та зберігання лісоматеріалів.

- забезпечення охорони тваринного та рослинного світу в межах лісових масивів.

Всі ці заходи мають на меті зменшення ризику порушень та покращення стану лісів та довкілля загалом. Однак, їх успішна реалізація залежить від дотримання законодавства та виконання рекомендацій з боку всіх учасників лісогосподарського виробництва.

У випадку порушення законодавства або соціальних та екологічних стандартів у лісогосподарському виробництві, можуть бути застосовані різні види юридичної відповідальності.

Адміністративна відповідальність у випадку незаконного вирубування лісу, порушення правил вогнеборців, невиконання вимог щодо охорони природи та екології. При цьому, адміністративна відповідальність може включати штрафні санкції, конфіскацію майна, або заборону на здійснення певних видів діяльності.

Кримінальна відповідальність за незаконне вирубування лісу з умисним завданням значних збитків природному середовищу, або порушення правил пожежної безпеки, що спричинило загибель людей або інші важкі наслідки. Кримінальна відповідальність може включати позбавлення волі, штрафні санкції, або заборону на здійснення певних видів діяльності.

Господарська відповідальність за збитки, завдані іншим особам у зв'язку зі своєю господарською діяльністю. У лісогосподарському виробництві до таких ситуацій можна віднести, наприклад, незаконне вирубування лісу, що спричинило забруднення водних ресурсів або зниження рівня ґрунтових вод у сусідніх населених пунктах. Господарська відповідальність може включати відшкодування збитків, спричинених іншим особам, або відшкодування збитків, спричинених державі, наприклад, через порушення законодавства про охорону природи та екології.

Цивільна відповідальність у випадку незаконного вирубування лісу на земельних ділянках, що належать іншим особам, або порушення договірних зобов'язань, що призвело до зниження вартості земельних ділянок, пов'язаних з лісогосподарською діяльністю. Цивільна відповідальність може включати

відшкодування збитків, завданих іншим особам, або виконання договірних зобов'язань.

У кожній конкретній ситуації необхідно аналізувати всі обставини порушення та визначати, який вид юридичної відповідальності може бути застосований у даному випадку.

Розробка стратегії зменшення ризиків та порушень в лісогосподарському виробництві має на меті забезпечити дотримання законодавства та соціальних та екологічних стандартів, а також знизити вірогідність виникнення небажаних наслідків у галузі лісового господарства.

Основні кроки розробки стратегії зменшення ризиків та порушень можуть включати:

– аналіз потенційних ризиків та порушень: необхідно визначити види ризиків та порушень, що можуть виникнути в ході лісогосподарської діяльності, а також їхні можливі наслідки. наприклад, це можуть бути забруднення водних ресурсів, зниження рівня ґрунтових вод, незаконне вирубування лісу та інші.

– визначення пріоритетних напрямів діяльності: на основі аналізу потенційних ризиків та порушень необхідно визначити пріоритетні напрямки діяльності. наприклад, це можуть бути вдосконалення контролю за лісовими ресурсами, вдосконалення системи відслідковування діяльності у галузі лісового господарства, підвищення кваліфікації працівників та ін.

– розробка заходів з мінімізації ризиків та порушень: на основі визначених пріоритетних напрямків діяльності необхідно розробити заходи з мінімізації ризиків та порушень. наприклад, це можуть бути заходи з вдосконалення контролю за лісовими ресурсами, вдосконалення системи відслідковування діяльності у галузі лісового господарства, підвищення кваліфікації працівників, впровадження екологічно чистих технологій у лісовому виробництві та інші.

– впровадження стратегії та моніторинг результатів: після розробки стратегії та запланування заходів необхідно їх впровадити та забезпечити моніторинг результатів їхнього виконання.

Усі кроки розробки стратегії зменшення ризиків та порушень повинні здійснюватися відповідно до законодавства та соціальних та екологічних стандартів, що діють у галузі лісового господарства.

Отже, особливості застосування юридичної відповідальності в лісогосподарському виробництві є важливою складовою сталих зусиль забезпечення сталого розвитку галузі та дотримання екологічних та соціальних стандартів. У разі порушення законодавства або соціальних та екологічних стандартів можуть бути застосовані різні види юридичної відповідальності, такі як адміністративна, цивільна та кримінальна відповідальність.

Для зменшення ризиків та порушень у лісовому виробництві необхідно виконувати законодавчі вимоги та стандарти, встановлювати відповідальність за порушення, використовувати систему контролю та моніторингу, проводити профілактичні заходи та розробляти стратегії зменшення ризиків та порушень.

Прийняття відповідальності за дії в лісовому виробництві не тільки сприяє забезпеченню сталого розвитку галузі та дотримання соціальних та екологічних стандартів, але також допомагає створити сприятливі умови для розвитку підприємництва та забезпечення економічної стабільності.

УДК: 630:6

ШПИЛЬОВА Ю.Б., д-р. екон. наук, ст. наук. співробітник

ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»
shpuleva_y@ukr.net

ПРИВАТНІ ЛІСИ ПОЛЬЩІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Досліджено сучасні тенденції розвитку лісового господарства Польщі, розкрито проблеми та недоліки його функціонування, зокрема на рівні приватних власників. Для прикладу, наведено дані які були представлені в дослідженні Інституті лісу м. Варшави.

Ключові слова: лісове господарство, приватні ліси, лісові ділянки, приватні господарства, сільськогосподарські підприємства.

Ліси в Польщі, що не є державною власністю, займають площу 1725037 га, з них ліси фізичних осіб – 1623435 га, ліси громад – 66815 га, ліси виробничих кооперативів – 5307 га, ліси які перебувають у власності церкви та різних релігійних об'єднань – 29480 га. Приватні лісові господарства країни є дуже роздрібненими. В середньому на одного власника припадає 1,43 га лісу (в деяких країнах Європейського Союзу від 30 до 60 га). Приватні ліси найчастіше є складовою частиною сільськогосподарських підприємств [1].

У Польщі в 1990–2020 роках частка власності на приватні ліси зросла до 19,3%. Враховуючи політику збільшення лісистості, слід очікувати, що площа недержавних лісів буде збільшуватися і в найближчому майбутньому вона може становити 20%. Фактична частка лісів цієї форми власності значно вища, оскільки понад 300 тис. га сільськогосподарських угідь, вкритих лісами природного посіву, досі не переведено в лісові землі. Якби повітові управління вчасно виконали законодавчу вимогу щодо організації обліку відповідно до фактичного стану землі, площа недержавних лісів у Польщі перевищила б два мільйони гектарів, а їх відсоток у країні становив би понад 22%. Проте, згідно з обмірами Великомасштабної інвентаризації лісів (2016–2020 рр.), площа ділянок лісової рослинності, не внесених до реєстру земель та будівель, становить: 912,5 тис. га. (додаткові приватні ліси).

Частка лісів у приватній власності у Польщі є просторово диференційованою; найбільша кількість їх зосереджена в таких воєводствах: Мазовецькому – 44,9% від загальної площі лісів у воєводстві (тобто 374 тис. га), Малопольському – 43,5% (189 тис.) та Люблінському – 41,1% (242 тис.). Воєводства з найменшою часткою приватних лісів: Любуське – 1,9% (13 тис.), Західнопоморське – 2,8% (23 тис.) та Нижньосілезьке – 3,7% (22 тис. га). Найбільше приватних лісів зосереджено на східну Польщі, понад 70%. У 215 із 314 земельних повітах частка приватної власності